

Μία κουβέντα με Σοβιετικούς καλλιτέχνες δεν παρουσιάζει απλώς ένα οποιοδήποτε εγκυκλοπαιδικό ενδιαφέρον. Και τούτο γιατί η σοβιετική τέχνη δεν είναι μία οποιαδήποτε τέχνη μιας οποιασδήποτε χώρας. Είναι η τέχνη ενός καινούριου κόσμου και τα προβλήματα της έχουν έκτος από τις εθνικές τους ιδιομορφίες και γενικότερη σημασία.

Η συνάντησή μας με τους τρεις Σοβιετικούς καλλιτέχνες, τον ποιητή Αντρέϊ Ντεμέντιεφ, τον συνθέτη Ροστισλάβ Μπόγιτσκο και τον ζωγράφο Ράζι Τσιαριέφ, άρχισε στο φουαγιέ του ξενοδοχείου τους στη Λευκωσία, συνεχίστηκε στο αυτοκίνητο προς τη Λεμεσό και πιο ύστερα στη συνάντηση που έγινε σ' ένα ζεστό, φιλόξενο σπίτι, όπου είχαν συγκεντρωθεί για να γνωριστούν με δικούς μας έκτρο, σώπους των γραμμάτων και τεχνών.

Μίλησε, φυσικά ο καθένας για τη δική του τέχνη, για τον δικό του κύκλο προβλημάτων. Με μόνη εξαίρεση τον ποιητή, που από τη θέση που κατείχε για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα σαν αρχισυντάκτης του τμήματος Σοβιετική Ποίηση στο έκδοτικό «Νέα Φρουρά» μπορούσε να έχει μια γενικότερη θεώρηση επί του χώρου της ποιητικής δημιουργίας. Γι' αυτό κι' εμείς θα συγκεντρώσουμε την προσοχή μας στα γενικότερα προβλήματα της ποίησης. Που ενδιαφέρουν περισσότερο.

Τα τελευταία χρόνια μας λέει, παρατηρείται ένα ιδιόμορφο φαινόμενο στον χώρο της σοβιετικής ποίησης. Έραστές της γίνονται πρόσωπα με ειδικότητα, με επαγγελματική κατάρτιση. Όχι φιλόλογοι. Μπορώ ν' αναφέρω πολλά τέτια ονόματα, παίρνω όμως μονάχα εκείνα του Αντρέϊ Βοζνεσένκι και του Βασίλη Αξιόνωφ. Ο Βοζνεσένκι δεν θα μπορούσε να γράφει ένα τέτιο άριστο έργο, όπως είναι οι «Μάστορες» αν δεν ήταν αρχιτέκτονας.

Κι' ο Αξιόνωφ δεν θα μπορούσε να δώσει ένα τέτιο μυθιστόρημα, όπως είναι οι «Συνάδελφοι», αν δεν ήταν γιατρός. Μαζί με την ειδικότητά τους οι δημιουργοί αυτοί μπαίνουν μέσα στην τέχνη και μία νότα φρεσκάδας, ζωντανιάς και συγκεκριμένης γνώσης. Μεταφέρουν θέματα δεμένα με την πραγματικότητα με την ουσιαστικότερη της ύψης. Παύει πια η λογοτεχνία να νάναι υπόθεση «φιλολογίζοντας».

Τεχνικά η σοβιετική ποίηση πραγματοποιήσε μεγάλο άλμα στην περίοδο από το 1956 κι' έδω. Μία δλόκληρη πλειάδα νέων εισήγαγε στην ποίηση τότε. Κι' ήταν νέοι μηχανικοί, νέοι ιατροί, νέοι επιστήμονες που νιώσαν την ανάγκη να εκφραστούν καλλιτεχνικά. Ταυτόχρονα στράφηκαν προς την ποίηση και πλατιά στρώματα του λαού, ιδιαίτερα νέων. Τά «τιράζ» των βιβλίων πήδηξαν προς τα πάνω. Κι' οι μεγάλες αθούσες άρχισαν να γυμνάζουν άσφυκτικά. Έκατό χιλιάδες «τιράζ», πέντε χιλιάδες σε αθούσες...

Αυτήν την τόσο υγιή πορεία υποστηρίζει η Κοσμοούλ (κι' ο Ντεμέντιεφ μιλά υπεύθυνα από μέρους της Κοσμοούλ).

Μόλις τελευταία οργανώθηκε μεγάλο Πανερωσιακό Φεστιβάλ Ποίησης, όπου πήραν μέρος οι καλύτερες νέες ποιητικές δυνάμεις των Σοβιετικών Δημοκρατιών. Και το χαρακτηριστικό αυτού του Φεστιβάλ ήταν, ότι η μέση ηλικία των ποιητών δεν ήταν μεγαλύτερη των 22 χρόνων.

Ολόκληρη η ιστορία της ρωσι-

κής τέχνης υπογραμμίζει πως είναι οι νέοι, που έδωσαν ό,τι καλύτερο έχει να παρουσιάσει η ποίηση.

Ο Πούσκιν λ.χ., ο γίγαντας αυτός της άπγκόσμιας λογοτεχνίας, άρχισε να γράφει στα 16 του χρόνια κι' είναι απ' εκείνα τα πρώτα έργα, που τον πρόσεξε ο Ντεζάβιν και τον καθιέρωσε. Ο Πούσκιν σκοτώθηκε τραγικά στα 37 του χρόνια.

Ο Λέρμοντωφ πάλι, ένας άλλος άετος της ποίησης, πρωτόγραψε στα 16 του χρόνια και σκοτώθηκε στα 26 του αφού άφησε πίσω του έργα, που παρέμειναν άθάνατα.

Κι' η παράδοση αυτή συνεχίζεται. Ζητούμε περισσότερες διευκρινίσεις για το Φεστιβάλ Ποίησης.

Είχε γίνει τον Ιούλιο Ιούλιο στην Άλμα. Έκτος από τους νέους ποιητές, προσκλήθηκαν και πήραν μέρος σ' αυτό βετεράνοι ποιητές, που χαν διαβάσει από πιο μπροστά το έργο των νέων. Κι' οι βετεράνοι μίλησαν, ανέλυσαν το έργο αυτό έγιναν σεμινάρια, συζητήσεις. Και κατόπιν έλη εκείνη η δουλιά πέρασε σε Άνθολογία. Σε τεράστιο τυράζ.

Πρέπει να σάς πω, τονίζει εδώ ο Ντεμέντιεφ, πως κάθε χρόνο εκδίδονται τουλάχιστον 300 ποιητικές συλλογές στη Σοβ. Ένωσή. Κι' απ' αυτές οι 100 άνηκουν σε νέους.

Και ποιά τα θέματα των συλλογών αυτών; — έρχεται φυσικολογικά η ερώτηση.

Είναι γνωστό άπαντά, και φυσικά εύκολονόητο πως στα πρώτα χρόνια μετά τον πόλεμο κυριαρχούσε το πολεμικό, πατριωτικό θέμα. Οι ποιητές είχαν οι ίδιοι πολέμησει, είχαν οι ίδιοι περάσει μέσα απ' εκείνη τη φοβερή δοκιμασία.

Τώρα τα θέματα είναι περισσότερα έσωτερικά, ψυχολογικά, χωρίς φυσικά να καταργούνται τα

πατριωτικά θέματα. Που δεν είναι άφηρημένα γιατί υπάρχει σ' αυτά η συγκεκριμένη αντίκρουση του θέματος πατρίδα. Κυριαρχούν όμως τα φιλοσοφικά θέματα. Οι προβληματισμοί από τη θέση του ποιητή στη ζωή.

Μία περίοδο υπήρξε τάση στη σοβιετική ποίηση ν' αντιδρά άμεσα στα γεγονότα, ν' αντιδρά κατά κάποιο τρόπο δημοσιογραφικά στα γεγονότα. Το ρεζιμα αυτό, που το αντιπροσώπευε ως ένα βαθμό ο Γιεφτουσένκο, έχει υποχωρήσει κι' η αντίδραση των ποιητών έναντι των καιρών προβλημάτων της ζωής περνά μέσα από μεγαλύτερη ποιητική και φιλοσοφική επεξεργασία. Δένεται με τη λυρικήτητα.

Η ποίηση του τύπου εκείνου, που δημιούργησε λ.χ. ο Γιεφτουσένκο, άποδείχτηκε πως δεν έχει μεγάλη άντοχη έναντι του χρόνου. Χωρίς φυσικά αυτό να σημαίνει πως ο Γιεφτουσένκο δεν είναι μεγάλος ποιητής.

Στη σοβιετική ποίηση παρατηρούνται σε γενικές γραμμές δυο σχολές. Η πρώτη άκολουθεί την κλασσική ρωσική σχολή. Έδώ μπροστά ν' αναφερθούν τέτια ονόματα όπως των Σμελιακόφ, Τθαρντόφσκι Βινσορόφ, Σοκολάφ κ.ά.

Κι' η σχολή που ξεκινά από τον Μαγιακόφσκι κι' έχει σαν εκπρόσωπους τέτιους μεγάλους ποιητές όπως τον Αντρέϊ Βοζνεσένκι, τον Ρόμπερτ Ροζντζένσκι, τον Γιεφτουσένκο κ.ά.

Όλους όμως τους δένει αυτή η εδαισθησία έναντι της εποχής.

Ο ίδιος ο Ντεμέντιεφ άκολουθεί την πρώτη σχολή.

Η κουβέντα τώρα γύρω από τον θόρυβο, που προκάλεσε η «υπόθεση Σολτζενίτιν». Και συγκεκριμένα η άποβολή του από την Ένωσή Συγγραφέων.

Το ιστορικό έχει ως εξής (ο Ντεμέντιεφ γνωρίζει από πρώτο χέρι λόγω της θέσης του).

Τά δυο τελευταία βιβλία του Σολτζενίτιν, που κυκλοφόρησαν πλατιά στη Δύση (μέχρι σημείου, που όρισμένοι γνωστοί κύκλοι τον εισηγήθηκαν για το Νόμπελ) είχαν συζητηθεί στην Ένωσή Σοβιετικών Συγγραφέων κι' είχαν άπορριφθεί σαν έργα με σοβαρές αδυναμίες. Σάν έργα, που δίναν πολύ μονόπλευρα και μέσα από ένα σκοτεινό πρίσμα τη σοβιετική ζωή. Ο «Θάλαμος Καρκίνος» (το άλλο είναι ο «Πρώτος κύκλος») είχε άπορριφθεί και από το περιοδικό «Νόβι Μιρ» ο δε Τθαρντόφσκι, αρχισυντάκτης του περιοδικού, είχε προσωπικά άσχαληθεί με το θέμα κι' είχε συστήσει στον Σολτζενίτιν να δουλέψει πάνω στο κείμενό του. Να το διορθώσει.

Ο Σολτζενίτιν όμως έλαθε έντελώς άρνητική θέση έναντι της κριτικής, που έγινε στο έργο του από μέρους των συναδέλφων του κι' άποκόπηκε μόνος του από την οικογένεια των Σοβιετικών συγγραφέων.

Το άποτέλεσμα ήταν το θέμα του να θεθεί σε συνέλευση των συγγραφέων, που λογικό ήταν ν' αποφασίσουν πως δεν είχε θέση ο Σολτζενίτιν μέσα στις γραμμές της Ένωσης με και προωθούσε ιδεολογικές θέσεις αντίθετες προς τις αρχές της Ένωσης.

Κι' είχαν όλο το δικαίωμα και το καθήκον να το κάνουν αυτό οι Σοβιετικοί συγγραφείς, τονίζει ο Ντεμέντιεφ.

Εκείνο όμως, που έξόργισε πολύ, κι' αυτός ακόμα τους πιο στενούς φίλους του Σολτζενίτιν, ήταν το γεγονός, ότι ο δικτικός Τύπος δημοσίευσε την επιστολή του Σολτζενίτιν προς την Ένωσή των Συγγραφέων την ίδια άκριβως μέρα που χε διασταθεί προς την Ένωσή. Αυτό ήταν ίσοδύναμο με την πλήρη περιφρόνηση του Σολτζενίτιν προς τους συναδέλφους του.

Στην κουβέντα φυσικά παίρνουν μέρος κι' ο συνθέτης Μπόγιτσκο κι' ο ζωγράφος Τσιαριέφ, που σε σημεία επεμβαίνουν προσθέτουν, υπογραμμίζουν. Και πιο βέβαια ν' αναπτύξουν τις δικές τους άπόψεις πάνω στα δικά τους προβλήματα της μουσικής και της ζωγραφικής. Μόνο που ο χώρος δεν μας παίρνει δυστυχώς για να τις δημοσιεύσουμε σήμερα.

ΑΠΟΨΕ ΣΤΗΝ «ΑΠΟΦΑΣΗ 2» ΤΗΣ ΛΥΣΗΣ

Άποψε, στις 8, στην «Άποφαση 2» της Λύσης οργανώνεται θραυιά άφιερωμένη στον Λυσίτη ποιητή Χριστάκη Χασάπη. Για το έργο του διωλεκτικού αυτού ποιητή θα μιλήσει ο Γιώργος Μολέσκας. Ποιήματα του θ' άπαγγελλει ο ίδιος ο τιμώμενος ποιητής.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ

ΑΔ 1.62